

Jaké je porozumění řeči u člověka s receptivní afázií?

U pacientů s receptivní afázií není narušené porozumění situačnímu kontextu a jiným prvkům komunikace, které nejsou vyjádřené slovy. Navíc i porozumění slovům většinou není narušené zcela úplně. Situaci nejlépe vystihuje následující přirovnání. Krátkou dobu se učíte cizí jazyk. Znáte z něj opravdu jen pár slovíček a najednou se ocitnete v zemi, kde se tímto jazykem hovoří. Když na vás místní obyvatel promluví, rozumíte jen málo slovům. Někdy porozumíte více slovům ve větě, někdy jen jednomu. Musíte si domýšlet, co vám cizinec říká. K tomu využijete dojmů, které vyplynou ze situace, kde se komunikace odehrává. Budete se řídit i tónem promluvy a gesty vašeho komunikačního partnera. V některých situacích budete rozumět lépe, někdy hůře a někdy zcela nepřesně. Právě v takové situaci je váš blízký. On skutečně něčemu, co mu sdělujete, rozumí. A právě proto se někdy chová adekvátně k tomu, co jste si sdělili. Obzvláště v běžných životních situacích. Protože ale někdy nerozumí, často se stává, že se někdy chová „po svém“, je s ním „těžší domluva“ a na otázky odpovídá nesmyslně. To je z celé komunikace nejnápadnější a neobeznámený člověk si může myslet, že hlavním problémem nemocného je jeho myšlení, pomatenost. Rodina pacienta mnohdy nevěří informaci logopeda, že za tímto chováním jejich blízkého se skrývá hlavní problém – porucha porozumění řeči.

Z praxe lze uvést příklad rodiny, ve které muž prodělal CMP bez výrazného motorického deficitu. Neměl narušenou chůzi, ruku také relativně dobře ovládal, proto se velice brzy vrátil do domácího prostředí.

Bohužel trpěl těžkou poruchou porozumění řeči. Jeho manželka vníma-

la situaci tak, že se manžel zbláznil. Mluví nesmysly a dělá jí schválnosti. V některých ohledech se choval adekvátně. Např. spal ve své posteli, najedl se přiborem, chodil na toaletu, oblékl se. Ale pokud šli třeba na nákup, na manželku nepočkal na místě, na kterém se „domluvili“. Nepřinesl jí správnou věc, o kterou ho požádala. Neztlumil si televizi, když ho o to požádala. Snědl jí buchtu, o které mu říkala, aby jí nejedl, protože je pro „mladé“. Přestože paní v logopedické ambulanci mohla vidět, jak manžel není schopen přesně vykonat i tak jednoduchý pokyn, jako je: „Ukažte na obrázku zvíře, které štěká.“, stále nechtěla uvěřit, že manžel nerozumí tomu, co mu říká.

Nemocný někdy vypadá, že vlastně rozumí normálně.

3.2.1 Na co nezapomínat během konverzace a terapie řeči a jazyka u člověka s afázií

1. Fungování řeči při fatické poruše je zcela jiné než u zdravého člověka. Na první pohled se může jevit bizarně a nelogicky.

Fungování řeči a možnosti jejího učení jsou u člověka s afázií jiné, nesrovnatelné se zdravým člověkem. Situaci afatika nelze chápat jako stejnou se situací, při které se dospělý zdravý člověk učí cizí jazyk. Nelze ji ani chápat jako odpovídající stavu osvojování prvního mateřského jazyka u dítěte. To proto, že zdravý člověk má k osvojování řeči k dispozici plně funkční „řečové systémy“ mozku, kdežto člověk po CMP či jiném onemocnění už bohužel ne.

K lepšímu pochopení si nyní zkusíme celou situaci převést na přirovnání. Děti nebo zdravého dospělého člověka (který se učí cizímu jazyku) si představíme jako nově vznikající symfonický orchestr. V něm jsou přítomni všichni hudebníci, kteří ovládají hru na svůj nástroj. V případě řeči jsou „hudebníci“ oblasti mozku, střediska, která v řečové komunikaci mají každý svoji roli, kterou ovládají. Aby mohl orchestr koncertovat, učí se společně nastudování jednotlivých skladeb. Osvojování jazyku v dětství nebo učení se cizímu jazyku je stav, kdy jsou všichni hráči orchestru přítomni, hrají na nástroj, na který umí, a jen se společně učí a zdokonalují jednotlivé skladby. V průběhu učení se ale může stát, že občas nějaký člen zahraje špatnou notu. U člověka s afázií je situace jiná. V jeho symfonickém orchestru bohužel někteří hudebníci zemřeli a jiní je nemohli nahradit. A proto když orchestr koncertuje (mluví), chybí například housle a trubka. A najednou se všichni ostatní hráči můžou snažit